Vlaams Parlement

920 (2020-2021) – Nr. 1
ingediend op 25 augustus 2021 (2020-2021)

Verslag van de hoorzitting

namens de Werkgroep Institutionele Zaken
uitgebracht door Karl Vanlouwe,
Peter Van Rompuy en Caroline Gennez

over homogene bevoegdheidspakketten met betrekking tot het beleid inzake Buitenlandse Handel, Internationale Betrekkingen en Ontwikkelingssamenwerking

verzendcode: WIZ

Samenstelling van de Werkgroep Institutionele Zaken:

Voorzitter: Liesbeth Homans.

Vaste leden:
Liesbeth Homans, Karl Vanlouwe;
Chris Janssens;
Peter Van Rompuy;
Willem-Frederik Schiltz;
Björn Rzoska;
Caroline Gennez.

Plaatsvervangers:
Axel Ronse, Paul Van Miert;
Filip Dewinter;
Koen Van den Heuvel;
Gwendolyn Rutten;
Stijn Bex;
Hannelore Goeman.

INHOUD

I. Toelichtingen 4
1. Toelichting door Julie Bynens 4
1.1. Aanwezigheid van Vlaanderen op het internationale forum 4
1.2. Structuur en opdracht van het beleidsdomein 5
1.3. Actuele bevoegdheidsverdeling 5
1.4. Knelpunten 8
1.5. Aandachtspunten voor de toekomst 9
2. Toelichting door Axel Buyse 10
2.1. Situering 10
2.2. Probleemstelling 10
2.3. Mogelijke pistes voor een optimalisering van de Europese werking van België in zijn geheel en van Vlaanderen in het bijzonder 12
3. Toelichting door Claire Tillekaerts 13
3.1. Enkele gegevens in verband met export en buitenlandse investeringen 13
3.2. Situering FIT 14
3.3. Samenwerkingsakkoorden 15
3.4. Verbetervoorstellen 17
II. Vragen en opmerkingen van de leden van de werkgroep 17
1. Tussenkomst van Willem-Frederik Schiltz 17
2. Tussenkomst van Staf Aerts 18
3. Tussenkomst van Karl Vanlouwe 18
4. Tussenkomst van Andries Gryffroy 19
5. Tussenkomst van Chris Janssens 20
III. Antwoorden van de genodigden 20
1. Antwoorden van Julie Bynens 20
2. Antwoorden van Claire Tillekaerts 22
3. Antwoorden van Axel Buyse 23
Gebruikte afkortingen 26

Het Vlaams Parlement richtte in december 2020 een Werkgroep Institutionele Zaken op om concrete voorstellen uit te werken voor een nieuwe staatshervorming. De werkgroep boog zich in eerste instantie over het thema van de homogene bevoegdheidspakketten.

In dat kader kwamen al aan bod:
- het gezondheidsbeleid;
- het arbeidsmarktbeleid;
- het cultuurbeleid;
- het mobiliteitsbeleid;
- het energiebeleid;
- het beleid inzake landbouw, visserij en dierenwelzijn;
- het onderwijsbeleid;
- het beleid inzake economie, wetenschappelijk onderzoek en innovatie;
- het woonbeleid .

Op 5 juli 2021 hield de werkgroep een hoorzitting over homogene bevoegdheidspakketten met betrekking tot het beleid inzake Buitenlandse Handel, Internationale Betrekkingen en Ontwikkelingssamenwerking.

Aan de hoorzitting werd deelgenomen door:
- Julie Bynens, secretaris-generaal van het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken;
- Axel Buyse, diplomatiek vertegenwoordiger van Vlaanderen bij de Europese Unie;
- Claire Tillekaerts, CEO Flanders Investment & Trade.

I. Toelichtingen

1. Toelichting door Julie Bynens

Julie Bynens: Ik wil graag vier punten onder uw aandacht brengen: de opdracht en de structuur van het beleidsdomein; de actuele bevoegdheidsverdeling in verband met internationale aangelegenheden; een aantal 'kreukelzones' en knelpunten bij de toepassing op het terrein en tot slot mogelijke aandachtspunten voor de toekomst.

1.1. Aanwezigheid van Vlaanderen op het internationale forum

Ik was eerlijk gezegd een beetje verrast door een aantal van uw vragen. Enkele daarvan vertrekken namelijk van de vooropstelling dat Vlaanderen vandaag niet volwaardig kan opereren op het internationale forum, moeilijk toegang zou hebben tot Europese instellingen of andere internationale besluitvormingscenakels en af te rekenen heeft met heel wat beperkingen of weerstanden.

Ik ervaar die realiteit enigszins anders, op diverse niveaus. Zo wordt de minister-president van de Vlaamse Regering heel regelmatig bezocht of ontvangen door eerste ministers en staatshoofden van andere landen. Net zo goed zijn er frequente contacten met Europese commissarissen en hoofden van internationale organisaties.

Zo had de minister-president naar aanleiding van de Brexitonderhandelingen meerdere rechtstreekse contacten met de bevoegde Europees commissaris, hoofdonderhandelaar Michel Barnier en met de Britse ministers van Buitenlandse Zaken Boris Johnson en Jeremy Hunt.

Hetzelfde geldt voor andere leden van de Vlaamse Regering: ook zij hebben regelmatig contacten met buitenlandse collega's over internationale dossiers, nemen deel aan Europese ministerraden en ministeriële conferenties op multilateraal niveau. Zo werd minister Bart Somers onlangs nog uitgenodigd door zowel de Noordse Raad als de OESO om als gastspreker deel te nemen aan interministeriële conferenties.

Ook op ambtelijk niveau zijn Vlaamse leidende ambtenaren en diplomaten voortdurend actief op de internationale scène. Collega's van mijn departement namen onlangs het voorzitterschap waar van vergaderingen en werkgroepen van de Wereldgezondheidsorganisatie en van diplomatieke conferenties van de partijstaten van het VN-wapenhandelsverdrag. Onze kantoren in zuidelijk Afrika werden dan weer gevraagd om in Mozambique en Malawi het voorzitterschap op te nemen van internationale donorcoördinaties met belangrijke spelers als de Europese Unie en de Wereldbank en grote bilaterale donoren als de Verenigde Staten, Zwitserland, het Verenigd Koninkrijk en Scandinavische landen. Dat gebeurt met verve.

Ik kan dit niet anders noemen dan een volwaardig functioneren op het internationale forum. Ik zou zelfs durven te beweren dat Vlaanderen als deelstaat op dit moment boven zijn gewicht bokst op de internationale scène.

In vele gevallen is de zichtbare aanwezigheid van Vlaanderen op het internationale forum ook mee het resultaat van een goede samenwerking met de federale diplomatie en een goede afstemming met collega's van de andere deelstaten. Natuurlijk is er af en toe ook sprake van spanningen, meningsverschillen, belangenconflicten of een gebrek aan medewerking. Ik kom daar later nog op terug bij de knel- en verbeterpunten.

1.2. Structuur en opdracht van het beleidsdomein

Ik ga even in op de structuur van ons beleidsdomein, dat sinds vorig jaar gefusioneerd is. Het betreft nu de domeinen Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie, waarbinnen zich het gefuseerde Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken bevindt, maar ook het agentschap Flanders Investment & Trade.

De opdracht van ons departement is vierledig. Het biedt strategische en operationele ondersteuning aan de minister-president en de Vlaamse Regering voor een slagkrachtig optreden van Vlaanderen in binnen- en buitenland. De fusie heeft ervoor gezorgd dat die twee componenten in het departement samengevoegd werden. We dragen bij aan een onderbouwd en coherent algemeen regeringsbeleid en behartigen de internationale relaties van de Vlaamse Regering. We spelen wendbaar in op maatschappelijke uitdagingen en werken aan een transparante Vlaamse overheid. Zo bouwen we aan een welvarende, veilige, duurzame en rechtvaardige samenleving in Vlaanderen en de wereld.

1.3. Actuele bevoegdheidsverdeling

We hebben daarvoor aanzienlijke bevoegdheden en unieke hefbomen. Zoals u weet, is er geen hiërarchie maar nevenschikking. Ook geldt 'in foro interno, in foro externo' op basis van artikel 167 van de Grondwet: als men binnenlands bevoegd is, treedt men daarvoor ook buitenlands op. We hebben in die zin een aantal grondwettelijke rechten. We hebben ook een ius tractandi en een ius legandi.

Wat valt er precies onder die internationale bevoegdheden? De internationale promotie van toerisme; exportpromotie en het aantrekken van buitenlandse investeringen; ontwikkelingssamenwerking, gevat in het kaderdecreet; en de controle van de strategische goederen, gevat in het Wapenhandeldecreet.

De bevoegdheid om internationale verdragen te sluiten is vanzelfsprekend een sterk en vrij uniek instrument waarover wij op deelstaatniveau beschikken. Het is een cruciale verworvenheid. Het gaat om een instrument dat u allen goed bekend is, vermits de Vlaamse Regering jaarlijks talloze verdragen aan dit parlement ter goedkeuring voorlegt. Enkele voorbeelden van die verdragen zijn de Scheldeverdragen, het verdrag betreffende de aanleg van de nieuwe sluis in Terneuzen, verdragen over culturele samenwerking en Europese verdragen die cruciaal zijn voor de internationale handel, zoals het vrijhandelsverdrag EU-Canada.

Wat als een land weigert om een verdrag met Vlaanderen te sluiten? Er bestaat natuurlijk verdragsrecht, geen verdragsplicht. Het staat landen of andere verdragsluitende partijen vrij om een verdrag wel of niet te sluiten, net zoals elke andere overeenkomst. Als de Vlaamse Regering een andere regering niet kan overtuigen om een verdrag te sluiten, komt dat er niet. Net zo goed staat het dit Vlaams Parlement telkens vrij om een verdrag al dan niet goed te keuren.

Hoe zit het met de informatieplicht van deelstaten inzake het sluiten van verdragen? Het klopt dat de bijzondere wet voorschrijft dat de deelstaten intenties tot verdragsluiting formeel moeten meedelen aan de Federale Regering, die over een vastgelegde termijn beschikt om eventueel bezwaar aan te tekenen. Vlaanderen heeft die informatieplicht altijd rigoureus nageleefd. Er zijn me geen gevallen bekend waarbij de federale overheid bezwaar heeft aangetekend tegen Vlaamse intenties. De mogelijkheden voor de Federale Regering om zich hiertegen te verzetten, zijn trouwens beperkend omschreven in de bijzondere wet.

De Vlaamse overheid maakt actief gebruik van de mogelijkheid om diplomatieke vertegenwoordigers aan te duiden. Ze maken evenwel formeel deel uit van de Belgische diplomatieke dienst en worden ingeschreven op de diplomatieke lijst in het land of de landen waar ze geaccrediteerd worden op vraag van de federale ambassadeur of consul-generaal. De Vlaamse en federale diplomatie zijn uiteraard aangewezen op samenwerking. Die samenwerking verloopt overwegend goed maar kent uiteraard zijn uitdagingen. De heer Buyse en mevrouw Tillekaerts zullen daar nader op ingaan.

U gaf aan het ook te willen hebben over de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking. Deze bevoegdheid werd aan de deelstaten toegewezen door de bijzondere wet van 2001, die in de praktijk echter geen uitvoering kreeg. De Raad van State heeft evenwel geoordeeld dat de ondersteuning van internationale ontwikkelingsprogramma's op het vlak van armoedebestrijding, landbouw, onderwijs, gezondheidszorg en vele andere, beschouwd kan worden als een deel van de uitoefening van het internationale beleid op die beleidsdomeinen die – ook in foro externo – tot de bevoegdheden van de deelstaten behoren. Volgens de Raad van State is er sprake van een parallelle bevoegdheid.

Er werd ook een vraag gesteld over het risico op versnippering of overlapping op het terrein van ontwikkelingssamenwerking. Vlaanderen zet zich systematisch in om eventuele versnippering tegen te gaan. Sinds de Verklaring van Parijs is donorcoördinatie een verantwoordelijkheid geworden van zowel de ontvangende landen als van de donoren. Vlaanderen concentreert zich niet alleen op de sectoren waar het een verschil kan maken, maar zet tevens expliciet in op donorcoördinatie. Zo is er in Mozambique een bewuste verdeling tussen België en Vlaanderen volgens de Europese werkafspraken: Division of Labour in European Development Cooperation. Vlaanderen is daar voorzitter van het donoroverleg rond de sectorsteun voor gezondheidszorg en covoorzitter van de technische werkgroep die de gezondheidsbegroting opvolgt.

Er werd gevraagd naar een evaluatie van die Vlaamse ontwikkelingssamenwerking. Enkele jaren geleden nam Vlaanderen deel aan een onderzoek van de OESO-DAC

over gedecentraliseerde ontwikkelingssamenwerking. De Vlaamse ontwikkelingssamenwerking werd daarin getypeerd als een volwaardige donor van het eerder klassieke type en werd geprezen voor de sterke en volgehouden focus op een beperkt aantal thema's en de expliciete keuze voor geografische concentratie, in combinatie met een concreet engagement voor coördinatie met de betrokken partners.

Nog een specifiek toegewezen bevoegdheid gaat over de controle op de in-, uit- en doorvoer van strategische goederen en goederen voor dubbel gebruik. Hierbij zijn vier punten van belang in het kader van de vraag naar homogene bevoegdheidspakketten. De eerste twee punten zijn eerder inhoudelijk, de laatste twee gaan over instrumenten.

Het eerste punt betreft de tussenhandel. Dat gaat over activiteiten waarbij personen voorwaarden creëren voor het sluiten van een overeenkomst of zelf een overeenkomst sluiten, waarvan de materiële afhandeling of uitvoering wordt overgelaten aan een derde partij. Bij de overheveling van de bevoegdheid inzake exportcontrole werd het luik tussenhandel niet overgeheveld, hoewel dat een logische stap zou zijn. Tussenhandel en uitvoer zijn namelijk kernactiviteiten van internationale exportcontrole en hangen dus inhoudelijk samen. De controle op die twee activiteiten vergt ook gelijkaardige regels en expertise. Onze dienst Controle Strategische Goederen heeft op dat vlak al een enorme ervaring opgebouwd, die evenzeer toepasbaar is op tussenhandel.

Een tweede punt betreft een fantoombevoegdheid, namelijk het Antifolterverdrag 2019/125 waarbij de FOD Economie formeel is aangeduid als bevoegde autoriteit. Nochtans gaat het hier over een feitelijke en expliciete bevoegdheid van de gewesten. Foltergoederen zijn goederen die voornamelijk worden gebruikt voor wetshandhaving, zoals veiligheids- en politiemateriaal. Dat is een expliciete bevoegdheid van de gewesten. De beslissing om die fantoombevoegdheid te laten uitoefenen door de gewesten, zou dus enkel een bevoegdheidsoverdracht in de praktische zin inhouden, niet in juridische zin: het gaat niet noodzakelijk over de bevoegdheid op zich die geregionaliseerd moet worden, maar de uitoefening ervan moet wel geregeld worden, bijvoorbeeld via een Interministeriële Economische Commissie.

Het derde en vierde punt gaan over instrumenten die de Vlaamse overheid kan aanwenden. Het eerste instrument is het samenwerkingsakkoord dat in 2007 werd afgesloten met de FOD Buitenlandse Zaken en gaat specifiek over de operationele regeling van exportcontrole. Dat is dringend aan actualisering toe. Het beantwoordt al heel lang niet meer aan heel wat regelingen die eerder waren uitgewerkt en negeert volledig het eigenaarschap van de gewesten van die bevoegdheid.

Het laatste punt is het zogenaamde samenwerkingsakkoord Nucleair. Dat is een ontwerp van samenwerkingsakkoord dat wij als gewesten wensen af te sluiten met de FOD Energie. Dit ontwerp ligt er, maar over een zaak is er nog geen akkoord: het volwaardige lidmaatschap en stemrecht van de gewesten binnen de interfederale commissie CANVEK die over de nucleaire dualuse-dossiers beslist. Nu zijn de gewesten daar enkel observator en hebben ze dus geen stemrecht over de eigen dossiers die ze in dat interfederaal orgaan indienen. Nochtans zijn die nucleaire dossiers in eerste instantie dualuse-dossiers waarvan de bevoegdheid expliciet aan de gewesten werd overgedragen. Het gebrek aan inspraak over die dossiers die tot de eigen bevoegdheid behoren, holt volgens ons ontegensprekelijk die bevoegdheid uit.

Ik wijs graag nog op het belang van coördinatie omdat de bevoegdheidsverdeling inzake internationale aangelegenheden ook een interne dimensie heeft op het niveau van de Vlaamse overheid. Daar werd namelijk gekozen om het principe 'in foro interno et externo' intern door te trekken, zodat elk lid van de Vlaamse

Regering ook bevoegd is voor de externe dimensie van de bevoegdheidsportefeuille die hem of haar is toegewezen. Bij uitbreiding geldt dat op administratief niveau voor de departementen en agentschappen.

De bewaking van de coördinatie en de samenhang van het internationaal optreden van de Vlaamse overheid, is dan weer een bevoegdheid die expliciet werd toegewezen aan de minister-president. Mijn departement ondersteunt hem daarin en heeft er een hele kluif aan om die internationale beleidskeuzes en activiteiten van alle spelers op het Vlaamse niveau te coördineren en om er een samenhangend geheel van te maken.

Ook over de intrafederale samenwerkingsakkoorden werden vele vragen gesteld. Die akkoorden vertalen de grondwettelijke bevoegdheidsverdeling naar de diplomatieke werkvloer. Ze bepalen niet wie waarvoor bevoegd is, maar wel hoe federatie en deelstaten hun bevoegdheden in de praktijk tot uitvoering zullen brengen. De drie basisakkoorden zijn u wellicht het best bekend omdat de actualisering ervan al jaren op de agenda staat.

1.4. Knelpunten

Dan kom ik tot de kreukelzones en knelpunten die we zien in het buitenlands beleid. Als het buitenlands beleid van de Vlaamse Regering botst op hindernissen en beperkingen, ligt dat volgens ons niet aan de actuele bevoegdheidsverdeling. De onvolkomenheden waarop wij stoten, hebben meestal te maken met een viertal punten. Een eerste punt is de onzorgvuldige of minimalistische uitvoering van vorige staatshervormingen. Materiële bevoegdheden worden overgeheveld – denk aan arbeidsmarkt, volksgezondheid, economie – zonder de bijhorende mensen, instrumenten en middelen om ook de externe dimensie ervan vorm te geven. Een gedegen opvolging van heel wat multilaterale organisaties ontbreekt daardoor op het Vlaamse niveau.

Een tweede belangrijk punt is de niet-uitvoering van vorige staatshervormingen. Ik denk aan de bijzondere wet inzake defederalisering van delen van de ontwikkelingssamenwerking.

Een derde punt is de niet-actualisering van intrafederale samenwerkingsakkoorden van medio jaren 90 met de resultaten van latere staatshervormingen en Europese verdragen, waardoor de indeling van Europese Raadscategorieën niet meer in lijn is met de politieke realiteit en communautaire evenwichten. De Raad van State heeft aangedrongen op een actualisering ter zake.

Tot slot is er de niet-toepassing van bestaande samenwerkingsakkoorden. De niet-actualisering van samenwerkingsakkoorden ondermijnt namelijk voor een stuk het gezag en de referentiewaarde van die instrumenten. Waarom zouden ze nog toegepast worden als ze toch achterhaald zijn? Die onverschilligheid kan op haar beurt bijdragen tot een sfeerschepping die het pad effent voor allerlei aspiraties om internationale bevoegdheden te refederaliseren. Daar moeten we voor uitkijken.

Ten gronde is deze diagnose dan ook optimistisch. Ze gaat ervan uit dat de voornaamste knelpunten zich situeren op het vlak van de praktische uitvoering van de bevoegdheidsverdeling en niet van de bevoegdheidsverdeling zelf. De actualisering van de samenwerkingsakkoorden blijft daarbij vanzelfsprekend een even noodzakelijke als moeilijke klus, maar ze behelst in wezen de uitvoering van vorige staatshervormingen en behoeft in principe geen nieuwe.

De echte moeilijkheid ligt in de feitelijke verschuiving van het machtsevenwicht. De laatste staatshervorming werd een copernicaanse omwenteling genoemd omdat het machtsevenwicht tussen federatie en deelstaten omgedraaid zou worden.

Dit kan dan al gebeurd zijn in de bijzondere wetten, maar is nog niet doorgetrokken in de samenwerkingsakkoorden. De voorbereiding daarvan is al meermaals aangevat, maar de kwestie loopt telkens opnieuw vast.

De aanpassing van die samenwerkingsakkoorden ligt logischerwijze moeilijk op het federale niveau omdat dat invloed en instrumenten moet afstaan. Daarom remt het federale niveau op vier wielen.

Onze diagnose is nog om een tweede reden optimistisch. Ze gaat er namelijk ook van uit dat er – strikt juridisch althans – geen of weinig wettelijke hindernissen bestaan voor een ambitieuze Vlaamse internationale beleidsvoering. Dat impliceert immers dat Vlaanderen en de Vlaamse overheid morgen nog nadrukkelijker, prominenter of met meer succes aanwezig kunnen zijn op het internationale forum zonder dat daartoe nieuwe institutionele hervormingen noodzakelijk zijn. In principe is het vooral voorwerp van beleidskeuzes die gemaakt kunnen worden en ambitieniveaus die op politiek niveau worden vastgelegd.

1.5. Aandachtspunten voor de toekomst

Tot slot wil ik inzoomen op aandachtspunten voor de toekomst. De heer Buyse zal dadelijk meer toelichting geven bij het samenwerkingsakkoord met de EU. Zelf wil ik nog waarschuwen voor de valkuil van het paradigma inzake homogene bevoegdheden. Het streven naar homogene bevoegdheden is een bruikbaar leitmotiv bij de voorbereiding van een volgende staatshervorming. Maar de bruikbaarheid situeert zich toch vooral op het vlak van de materiële bevoegdheden. Ook het internationale beleidsdomein heeft materiële bevoegdheden waarin meer homogeniteit in de bevoegdheden een meerwaarde kan zijn. Voor het beleidsveld Buitenlandse Zaken als geheel geldt dat echter niet. Net zomin als de bevoegdheid Ambtenarenzaken of Financiën en Begroting kan het domein Internationale Aangelegenheden homogeen aan één beleidsniveau worden toegewezen zonder de autonomie van het andere niveau volledig uit te hollen. Dat nastreven vinden wij daarom niet zinvol.

In een bij uitstek internationale wereld kunnen bevoegdheden niets slechts nationaal worden toegekend, met evacuatie van de internationale dimensie naar een ander beleidsniveau. De interne en externe dimensie van alle bevoegdheden horen per definitie samen om de slagkracht van beide maximaal te verwezenlijken.

Een tweede valkuil is die van de potentieel oppervlakkige efficiëntieafwegingen. De ontwikkeling van buitenlands beleid op het niveau van de deelstaten wordt soms weggezet als een overbodige luxe, die veel te duur is in tijden van economische of budgettaire krapte. Daarop beknibbelen komt dan snel in beeld als laaghangend fruit of logische efficiëntiewinst. Maar wie verder kijkt dan zijn neus lang is, begrijpt dat dat iets te eenvoudig is en dat we in samenlevingen als de onze – die als geen ander van het buitenland leeft – net nog meer in dat buitenland moeten investeren.

Een derde punt is de focus op materiële bevoegdheidsportefeuilles. Gelet op het grondwettelijk principe ‘in foro interno et externo’ wordt de slagkracht en de reikwijdte van het internationaal beleid van de deelstaten vooral bepaald door de omvang van de materiële bevoegdheden, waarvan ze bij uitbreiding de externe dimensie internationaal te gelde kan maken.

Vorige staatshervormingen werden her en der onzorgvuldig uitgevoerd, met overheveling van bevoegdheden zonder mensen, middelen en instrumenten om ook de externe dimensie op te nemen. Dat heeft geleid tot een asymmetrische toewijzing van bevoegdheden en middelen, waar een beleidsniveau wel bevoegd werd, maar niet de middelen kreeg en het andere wel de middelen hield, maar niet de bevoegdheid. Die situatie paralyseert uiteindelijk alle bevoegdheidsniveaus en is

meer bron van inefficiëntie en passiviteit dan een behoorlijke werkverdeling tussen federatie en deelstaten.

Afsluitend geef ik graag nog het advies mee dat, indien een volgende Vlaamse Regering een versterking van het internationaal beleid zou beogen, het aanbevolen lijkt om vooral in te zetten op de omvang van de materiële, verticale bevoegdheden, te waken over de volledigheid van de overdracht van bevoegdheden en middelen – ook met het oog op die externe dimensie – en niet te laten tornen aan de basisprincipes die vandaag aan de grondslag liggen van de internationale bevoegdheidsverdeling.

2. Toelichting door Axel Buyse

2.1. Situering

Axel Buyse: Ik sta momenteel aan het hoofd van een team van een 25-tal Vlaamse ambtenaren die gedetacheerd zijn vanuit alle beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid naar een Vlaamse diplomatieke vertegenwoordiging die volledig ingebed zit in de Belgische Permanente Vertegenwoordiging bij de Europese Unie. Dat leidt tot een ellenlange titulatuur, maar ik wil dat toch benadrukken. Wij zijn een Vlaamse semiautonome module van die Belgische Permanente Vertegenwoordiging.

Onze opdracht is helder: wij vormen met zijn 25 de verbinding tussen de Vlaamse overheid en de Vlaamse Regering met de Europese instanties. Wij staan mee in voor de afstemming van Belgische standpunten in Europees verband, in coördinatie met de vertegenwoordigingen van de andere deelstaten en van de federale overheid. Dit alles gebeurt in nauw overleg met onze eigen backoffices. Die van mij, specifiek, is het Europateam binnen het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken.

2.2. Probleemstelling

Ik wil een genuanceerde probleemstelling naar voren brengen. Aan de ene kant mogen we niet vergeten dat de deelstaat Vlaanderen in zijn verhouding met die Europese instellingen een unieke positie bekleedt, een positie van relatieve sterkte. Er is geen enkele andere deelstaat in de Europese Unie die op zo'n directe wijze de standpuntbepalingen van zijn lidstaat mee vorm kan geven. Wij kunnen zowel met een Vlaams als met een Belgisch petje op werken, naargelang de gelegenheid. Dat dit een positie van ongekende sterkte is, werd me verleden week nog bevestigd door enkele vertegenwoordigers van Duitse Länder die hun beklag deden over het feit dat zij nauwelijks invloed hadden kunnen uitoefenen op de totstandkoming van het nationale herstelplan. Wij hebben dat wel kunnen doen.

Aan de andere kant kan het natuurlijk altijd beter. Ik zal proberen te illustreren dat de niet-aanpassing van die samenwerkingsakkoorden inderdaad niet alleen hinderlijk is om het heilige principe van 'in foro interno et foro externo' te huldigen, maar dat dit vaak ook de efficiënte werking van de Permanente Vertegenwoordiging van België in haar geheel bemoeilijkt en onrecht aandoet. De niet-aangepaste akkoorden beletten de optimalisering van de werking van de Belgische Permanente Vertegenwoordiging omdat ze onvoldoende de mogelijkheid scheppen om een beroep te doen op de volle menskracht, de volle capaciteit die mee dankzij de zeer goede werking van die Vlaamse vertegenwoordiging aanwezig is.

Mevrouw Bynens had het over die drie samenwerkingsakkoorden die in belangrijke mate mijn werking als diplomaat en de werking van de vertegenwoordiging bij de Europese Unie bepalen. Ik zal het nu vooral hebben over het samenwerkingsakkoord aangaande de vertegenwoordiging van België bij de Europese instellingen.

Het probleem is dat dit sinds 1994-1995 nauwelijks is aangepast aan de zich wijzigende omstandigheden, met name aan drie staatshervormingen die we intussen hebben gekend en aan het Europese Verdrag van Lissabon van 2007, een verdrag dat een heel belangrijke nieuwe invulling heeft gegeven aan de Europese Raad van staats- en regeringsleiders. We moeten goed voor ogen houden dat het algemene uitgangspunt in de Europese besluitvorming ligt bij de lidstaten. Er bestaat een Comité van de Regio's, dat zeker goed werk levert, maar dat uiteindelijk toch binnen het geheel van die Europese instellingen een eerder marginale positie bekleedt – of om het beleefder uit te drukken: een adviserende positie.

De basis van onze werkzaamheden is eigenlijk meewerken aan het tot stand komen van een Belgisch compromis waarmee wij dan naar de verschillende Europese instanties trekken. Dat zijn voornamelijk de formaties van de Raad van de Europese Unie: al die gespecialiseerde raadsformaties. We werken volgens de regel 'in foro interno, in foro externo' in het bilateraal verkeer.

Ik heb twee keer het genoegen gehad om Vlaanderen te vertegenwoordigen in Den Haag. Dat ging behoorlijk gemakkelijk omdat wij daar vrij gemakkelijk met onze eigen bevoegdheden naar buiten konden treden. In Europees en multilateraal verband ligt dat een stuk moeilijker, omdat je daar, als je iets wil betekenen, moet streven naar een Belgisch standpunt dat wat ons betreft maximaal gebaseerd moet zijn op de Vlaamse belangen. Dat is opgelost door de raadsformaties – de raden visserij, landbouw, cultuur, industrie enzovoort – te matchen met de Belgische bevoegdheidsverdelingen. Men heeft een zestal categorieën bedacht die een weerslag waren – in 1994 althans – van de toenmalige bevoegdheidsverdeling. Dat gaat van categorie I – puur federale bevoegdheden – tot de leukste categorie wat mij betreft, categorie V – exclusief Vlaamse bevoegdheden, zoals onze visserijbelangen. Zo staat de Vlaamse visserijattaché in voor de forellenkwekerijen in Wallonië.

Elke deelstaat heeft binnen die Belgische Permanente Vertegenwoordiging ook een eigen delegatie. Ze houden voortdurend contact om te zorgen dat we naar die Belgische standpunten kunnen evolueren. De politieke besluitvorming situeert zich voor elke belangrijke Europese vergadering op een soort van bestendige 'clearing room' van Belgische standpunten binnen het directoraat-generaal Europa van de FOD Buitenlandse Zaken. De besluitvorming die daar gebeurt, is bindend voor de Belgische diplomatie en voor de Belgische – waaronder dus ook vaak Vlaamse – ministers die namens België optreden. Er is een kleine uitzondering, namelijk die Europese Raad van staats- en regeringsleiders.

Het grote probleem met de werkzaamheden op mijn post situeert zich dus in de kloof tussen onze bevoegdheden en dat samenwerkingsakkoord uit 1994. Er werden wel een paar marginale verbeteringen doorgevoerd. Er stellen zich daar drie globale problemen. Op de eerste plaats is het heel vervelend dat onze aanwezigheid in de Belgische delegatie voor zo'n Europese Raad van staats- en regeringsleiders niet geregeld is. Ik heb al een paar keer aan zo'n raad kunnen deelnemen in het kader van de onderhandelingen over het meerjarig financieel kader, het zevenjarenbudget voor alle Europese instellingen. De laatste keer is dat evenwel niet gelukt omdat er toen covidmaatregelen waren ingesteld waardoor de Belgische delegatie beperkt was tot vijf zielen. Men vond niet dat daar ook een vertegenwoordiger van de deelstaten bij hoorde.

Op zo'n top worden serieuze algemene oriëntaties gegeven van het Europees beleid, die onmiddellijk een weerslag kunnen hebben op onze Vlaamse autonomie, op ons Vlaams budget zelfs. Ik kan het belang van een Vlaamse delegatie illustreren met een voorbeeld. Zeven jaar geleden was ik actief in die permanente vertegenwoordiging als vertegenwoordiger van Vlaanderen bij de toenmalige onderhandelingen over het meerjarig financieel kader. Ik heb toen mijn eigen carrière en misschien zelfs die van toenmalig minister-president Peeters kunnen

redden door te zorgen dat de door Vlaanderen aangevraagde extra financiering voor de reconversie van Limburg na de crash van Ford Genk niet stomweg verdween. Vlaanderen dacht 55 miljoen te krijgen om die reconversie een extra duw te geven, maar in de laatste rechte lijn naar de uiteindelijke beslissing merkte ik net op tijd dat die uit de tekst verdwenen was. Het zou tot een serieus politiek probleem geleid hebben, mocht dat zo gebleven zijn. Het is pas door echt in die Belgische delegatie te zitten dat men dit in de gaten krijgt. Dit kan men niet vernemen via een briefing en debriefing achteraf door een al bij al welwillende Belgische permanente vertegenwoordiger. Dan is het kwaad al geschied. Dit is toch iets waarop we moeten blijven hameren. Er is gelukkig bereidwilligheid bij het kabinet van federaal premier De Croo om ons daar ook binnen te krijgen, op de eerste plaats op basis van goodwill en niet op basis van een formele aanpassing van dat samenwerkingsakkoord.

Er zijn nog een paar andere serieuze problemen, waar ik nu niet te diep op zal ingaan. Maar een zaak die vaak wat stoort, is het onevenwicht binnen die DGE-vergaderingen, waar de definitieve politieke besluitvorming over Belgische standpunten plaatsvindt. Vlaanderen zit daar doorgaans wat verweesd met één afgevaardigde, terwijl alle federale viceministers een eigen vertegenwoordiging hebben. Dat is dus vaak één tegen velen.

Ook noodzakelijk is het aanpassen van die categorieën waarover ik het al had aan de reële bevoegdheidsverdeling die intussen is doorgevoerd. Nu leidt dit vaak tot reële problemen waardoor Vlaamse belangen ondergesneeuwd dreigen te raken. Zo werd de Vlaamse transportattaché eens de toegang ontzegd tot een raad die exclusief over havens ging. Het is natuurlijk bijzonder pijnlijk als Vlaanderen daar vertegenwoordigd wordt door een federale attaché die geen enkele ambtelijke ondersteuning meer heeft inzake havens.

Hetzelfde gebeurt voor veel andere zaken. Landbouw, bijvoorbeeld, is een pijnpunt omdat België daar nog altijd vertegenwoordigd wordt door een federale minister die nauwelijks nog bevoegdheden heeft, geen administratieve ondersteuning meer heeft inzake de meeste landbouwmateries en met wat pech ook weinig of geen belangstelling voor landbouwmateries. Nochtans zou men dat systeem perfect kunnen omturnen en Vlaanderen en Wallonië een toerbeurt geven in die Europese Raden Landbouw, gesecondeerd – als dat de wil is van het federale niveau – door de federale minister van Landbouw.

We hebben ook vaak problemen om toegang te krijgen tot informatie over wat nu nog in de categorieën I, II en III zit. Dat kan enorme repercussies hebben voor reële Vlaamse bevoegdheden. Ik refereer even aan handel. Elke beslissing inzake het buitenlands beleid van de unie ten aanzien van landen als Turkije, China, Rusland enzoverder kan natuurlijk repercussies hebben, zeker als het over sancties gaat, voor het Vlaams handelsbeleid. Als we die informatie niet op tijd hebben, als we die niet automatisch doorgestuurd krijgen, zitten we toch in een moeilijke situatie.

Nog een voorbeeld. De fameuze digitale agenda, waarover onze minister-president en onze voormalige minister-president de commissie Buitenlandse Zaken onlangs nog hebben aangesproken, zit nog altijd in categorie I – exclusief federale materie. Dat is niet meer van deze tijd.

2.3. Mogelijke pistes voor een optimalisering van de Europese werking van België in zijn geheel en van Vlaanderen in het bijzonder

In afwachting van de herziening van dat samenwerkingsakkoord, proberen we zo pragmatisch mogelijk te werken. We doen dat bijvoorbeeld door regelmatig een beroep te doen op een ander samenwerkingsakkoord, dat over samenwerking op

de posten, waar artikel 9 heel duidelijk stipuleert dat de vertegenwoordigers van gemeenschappen en gewesten op een Belgische diplomatieke post de beschikking moeten hebben over de informatie waarover die post beschikt met betrekking tot gemeenschaps- of gewestmateries. Dat is een duidelijke aanwijzing, waarop wij ons regelmatig beroepen om documenten te krijgen uit die meer federaal gerangschikte categorieën.

In afwachting zijn we ook niet te beroerd om telkens weer aan onze federale collega's, in overleg met onze collega's van de andere deelstaten, voor te stellen om op puur pragmatische basis lacunes op te vullen die zich op federaal gebied voordoen. Het gebeurt regelmatig dat federale attachés plots verdwijnen om in een federaal kabinet te gaan werken, wat dan op federaal niveau voor serieuze problemen zorgt. We bieden dan altijd aan om daarbij te helpen, ook als het gaat om categorieën als transport of energie, die niet aangepast zijn aan de reële herverdeling van bevoegdheden.

We kunnen er binnen de permanente vertegenwoordiging op ambtelijk terrein heel gemakkelijk afspraken over maken, die tot grote frustratie van mij en mijn collega's regelmatig overruled worden door federale kabinetten. Dan zie je dus dat er federaal onvoldoende capaciteiten zijn om de zaken goed op te vullen en dat men dus op puur 'ideologische' basis hulp van onze uitstekende Vlaamse attachés afwijst. We blijven dat model verder maximaal inzetten.

Overal waar we de kans zien om de totaliteit van de Belgische Permanente Vertegenwoordiging te versterken, doen we dat, maar het is zeer frustrerend om te merken dat dat niet altijd in goede aarde valt. Wat op zich wel positief is, is dat men daar op ambtelijk niveau, ook van de kant van de leidende federale diplomaten binnen de permanente vertegenwoordiging, oog voor heeft en probeert die extra capaciteit die Vlaanderen aanbiedt te gebruiken. Daar ligt het probleem niet.

Er is veel goede wil. Ik merk ook dat veel federale diplomaten persoonlijk overtuigd zijn van de noodzaak om dat samenwerkingsakkoord eens grondig op te schudden. Maar de politieke wil is noodzakelijk om dat te doen, en dat is iets wat mijn macht te boven gaat, vrees ik.

3. Toelichting door Claire Tillekaerts

3.1. Enkele gegevens in verband met export en buitenlandse investeringen

Claire Tillekaerts: Om te beginnen keer ik terug in de tijd, naar 2002, toen we ongeveer klaar waren met het overdragen – wat in 1992 begonnen was – van de bevoegdheid Buitenlandse Handel en het aantrekken van investeringen. Ik hoor dat in bepaalde partijprogramma's wordt gepleit voor het herfederaliseren van de bevoegdheid Buitenlandse Handel. Sta mij toe om vanuit een niet-ideologisch maar pragmatisch en economisch standpunt te zeggen dat dit een aberratie zou zijn.

In 2002 zaten we aan 190 miljard euro export. In 2018, een recordjaar, zaten we aan 329,4 miljard euro. We hebben dus op een relatief korte periode toch niet slecht geboerd. Vandaag staat Vlaanderen wat goederenexport betreft in voor 81,2 procent van de Belgische uitvoer. Wanneer we daar de heruitvoer zonder enige meerwaarde van aftrekken, is 77 procent van de Belgische uitvoer nog steeds Vlaamse uitvoer. Veel belangrijker dan zeggen 'ik ben de grootste' is wat dit betekent voor onze welvaart. Het gaat om 850.000 jobs. In Vlaanderen werkt een op de drie actieve leden van de bevolking rechtstreeks of onrechtstreeks voor export. We hebben dus wel een en ander te verdedigen.

Ik heb de cijfers inzake buitenlandse investeringen van 2020 al in verschillende commissies voorgesteld. Sinds 2004 – het moment waarop FFIO werd gecreëerd,

dat in 2005 gefuseerd is met Export Vlaanderen tot Flanders Investment & Trade – zijn er meer dan 3000 nieuwe projecten bijgekomen, maar werden vooral ongeveer 67.500 nieuwe jobs gecreëerd dankzij buitenlandse investeringen.

In de laatste studie, die helaas dateert van 2016, zien we dat de buitenlandse investeringen goed zijn voor 54 procent van de meerwaarde in onze Vlaamse economie en voor ongeveer 48 procent van de tewerkstelling in de industrie. Ook dat is dus een heel belangrijk thema. Ik ben er zelf van overtuigd dat het feit dat wij veel korter op de bal kunnen spelen en dat we rechtstreeks contact hebben met de bedrijven, een positief punt is geweest. Meer nog: als we zouden denken aan herfederaliseren – quod non – dan moeten we weten dat het gaat om drie totaal verschillende economieën. Er is een mature economie die al transiterend is naar een kenniseconomie in Vlaanderen. Er is een essentiële diensteneconomie in Brussel en een oude economie, in volle transitie en een gedeeltelijke staatseconomie, in Wallonië. Die drie samen aan de man brengen in het buitenland lijkt me, zowel voor trade als voor invest, een moeilijke zaak.

3.2. Situering FIT

FIT heeft vandaag 334 medewerkers, waarvan de hoofdmoot zich in het buitenland bevindt. Er zijn 68 volwaardige FIT-posten en 10 antennes in eigen beheer. Antennes zijn zelfstandige agenten die voor ons een deeltijdse job uitvoeren met een zelfstandigencontract. Daarnaast zijn er nog 20 posten die we delen met collega's van Wallonië en Brussel, wat het totaal op bijna 100 brengt.

Vlaanderen beschikt over een indrukwekkend netwerk in het buitenland. We zijn werkelijk wereldwijd aanwezig. Dat is ook noodzakelijk. De Europese markt is nog altijd onze belangrijkste afzetmarkt, goed voor ongeveer 70 procent van onze export, waarvan 80 procent naar de buurlanden. Het blijft dus belangrijk om in te zetten op Europa, maar uiteraard zijn we ook bezig met de verre markten, de opkomende economieën.

Het gaat om een heel breed netwerk met onze eigen posten, de technologieattachés, de kantoren van Science & Technology en de posten die ons door hub.brussels en AWEX ter beschikking worden gesteld. We zitten dikwijls samen met de Belgische diplomaten, minstens in dezelfde stad of in hetzelfde land. Van onze 68 eigen posten zijn er 32 gehuisvest in een ambassade of consulaat-generaal. 28 posten huren we op de privémarkt en 8 posten – binnenkort 10 – zijn gehuisvest in een Vlaams Huis.

Ik keer weer terug in de tijd. Op het moment dat de buitenlandse handel werd gefederaliseerd, werd ons gezegd: u krijgt wel de mensen maar niet de middelen die daarbij horen. Tussen haakjes: alleen al de pensioenrechten van de Belgische Dienst voor Buitenlandse Handel hebben aan Flanders Investment & Trade 22 miljoen euro gekost, gelukkig verspreid over verschillende jaren, want anders was de helft van ons budget weg. Vandaar ook de terechte opmerking: let op wat je overdraagt en hoe. Toen werd ons gezegd dat onze mensen gratis konden verblijven in alle eigendommen van Buitenlandse Zaken, er moest enkel betaald worden voor de inrichting en de nutsvoorzieningen. Omdat onze collega's van de FOD Buitenlandse Zaken serieus moesten besparen, hebben ze veel eigendommen verkocht en moesten ook zij op de privémarkt gaan huren. Daardoor kunnen onze mensen niet meer gratis terecht in eigendommen van Buitenlandse Zaken.

Ten tweede heeft ook de FOD Buitenlandse Zaken de kaasschaaf moeten ondergaan, waardoor die huisvesting almaar kleiner geworden is. Daardoor kunnen wij in minder ambassades en consulaten-generaal gehuisvest worden. Verder moeten we op dit moment 850.000 euro aan kosten, zoals huurgelden, betalen aan de FOD Buitenlandse Zaken. Voor 28 posten hebben we een onderkomen op de private

huurmarkt moeten zoeken. Er is dus geen sprake van onwil, de realiteit is gewoon dat er minder eigendommen zijn. Dat gebeurde uit een soort van slordigheid of onvoorzichtigheid: men had beter op zijn eieren moeten letten op het moment dat de ganzenhoeder van nest veranderde.

3.3. Samenwerkingsakkoorden

Van de drie akkoorden die wij in het jargon het ICBB noemen, is voor ons de samenwerking van de diplomatieke vertegenwoordigers het belangrijkste. Dat gaat over de bevoegdheden op post en de samenwerking op post.

De illustere voorganger van mijn Waalse collega, Philippe Swinnen, heeft ooit een code rond economische diplomatie ontwikkeld, door ons nog altijd de code-Swinnen genoemd. Want het is fijn om bevoegdheden te hebben en om akkoorden te hebben, maar als in zo'n samenwerkingsakkoord niet staat hoe dat gaat verlopen, dan moet men afspraken maken. De baseline is dat diegenen die de bevoegdheid hebben ook in de driver's seat zitten. Dat wil zeggen dat wij bepalen met welke bedrijven we samenwerken, welke vergaderingen we daarvoor beleggen, welke informatie we delen, en dat het federale niveau ondersteunt. In 95 procent van de gevallen lukt dat vlot. Het is vooral een kwestie van personen en van de ingesteldheid naar de 'gefedereerde entiteiten', die af en toe voor problemen zorgt. Ik geef een voorbeeld. Een nieuwe ambassadeur die op post komt, wordt uitgenodigd door een bedrijf dat ook investeringen heeft in België. Hij wordt daar met alle egards ontvangen, maar vergeet de economische vertegenwoordiger mee te nemen. Dat is geen drama, maar dat verzwakt wel erg de positie van de Vlaamse economische vertegenwoordiger als hij dat bedrijf een volgende keer bezoekt.

Dat brengt me bij de diplomatieke inschaling van de VLEV's en van de technologieattachés. Dat is en blijft een probleem. Gelukkig staan we al veel verder dan vroeger, toen we werden ingeschaald na de chauffeur en de poetsvrouw op de diplomatieke lijst. Desalniettemin gebruikt men nog altijd het 'ontvangende protocol' als argument waarom het onmogelijk is om onze mensen hoger in te schalen. Volgens mij ligt het probleem eerder aan overtuiging van de betrokken federale diplomaten. Ik vind dat we een degelijke toegang moeten hebben. Ik vind dat ze minstens moeten worden ingeschaald als consul en niet als attaché, de laagste diplomatieke rang. Ik denk dat ik ook de diplomatieke plaats van de diplomatieke vertegenwoordigers van de Vlaamse Regering in dezelfde beweging kan meenemen.

Is dat zo belangrijk? Dat gaat niet over de ego's van onze mensen. Dat gaat wel over visibiliteit. Want bij elke buitenlandse ambassade van België hoort een protocollaire lijst. Bovenaan die lijst staan de federale diplomaten, in grote centra ook de economische diplomaten en ergens onderaan de 'regionale vertegenwoordigingen'. Het probleem is echter dat alle nuttige informatie en alle uitnodigingen die je zou kunnen krijgen van belangrijke bedrijven die voor onze werking essentieel zijn, niet doorkomen omdat die naar de hoogste in rang gaan, zijnde de federale economische diplomaten. Dan hangen we af van hun goodwill om die informatie te krijgen. Hetzelfde bij Europese delegaties: in principe gaan daar federale diplomaten naartoe, ook al gaat dat over buitenlandse handel en is dat hun bevoegdheid niet. Dan hangt het af van hun goodwill of we die return terugkrijgen. Dit moet voor eens en voor altijd goed afgesproken worden, zodat daar geen discussie meer over is.

Er werd gevraagd waarom de onderhandelingen over de akkoorden nog maar eens gestopt zijn. Ik ben bij FIT sinds oktober 2006. Toen al stond het heronderhandelen van de ICBB op de agenda. De laatste keer was het probleem dat aan Vlaamse kant gevraagd werd om een aantal ministerraden te hebben op post, wat evenwel niet spoort met het anciënniteitsbeleid binnen de FOD Buitenlandse Zaken.

Daarnaast wil de FOD Buitenlandse Zaken aan de gewesten nu ook de helft van de commerciële huurwaarde vragen om kantoor te mogen houden in zijn eigendommen. Dat is een extra kost voor FIT van ongeveer 650.000 euro, bovenop de 850.000 waarover ik het al had.

Er is een samenwerkingsakkoord rond buitenlandse investeringen. Er is een samenwerkingsakkoord rond het Agentschap voor Buitenlandse Handel. Er is ook een interregionaal samenwerkingsakkoord met betrekking tot de werking van de posten. Dat is de theorie. De realiteit gaat natuurlijk veel verder dan dat. Federaal hebben we quasi dagelijks contact met de FOD Buitenlandse Zaken. We spreken heel gemakkelijk met elkaar en de verhoudingen zitten heel goed. Dat komt ook doordat we elkaar allemaal vrij goed kennen. Als er een probleem is of er moet iets worden besproken, kan dat heel snel gebeuren.

We hebben ook een zeer goede samenwerking met de collega's van de douane. Het beste voorbeeld daarvan zijn de Brexitseminaries waarbij we samen met de douane-attachés de hort op gegaan zijn om de bedrijven klaar te stomen.

Ook de samenwerking met het FAVV verloopt zeer goed, evenals die met de Cel Fiscaliteit van de buitenlandse investeringen, die op maat van de buitenlandse investeerder bekijkt wat mogelijk is.

Op het federale en interregionale vlak werken we samen met het Agentschap voor Buitenlandse Handel. In een van de vragen werd ervan uitgegaan dat de Belgische Dienst voor Buitenlandse Handel nog steeds zou bestaan, maar die werd afgeschaft in 1992 en is overgegaan in AWEX, Brussels Export en de Vlaamse Dienst voor Buitenlandse Handel, later Export Vlaanderen. Er is wel een samenwerkingsovereenkomst, sui generis, met het Agentschap voor Buitenlandse Handel, dat eigenlijk tot opdracht heeft de gewesten te ondersteunen in hun exclusieve bevoegdheid rond buitenlandse handel, vooral bij het organiseren van missies waarbij een lid van onze koninklijke familie meereist. Dat heeft vooral te maken met het logistieke. Daarvoor beschikt geen van de drie regionale export- en investeringsagentschappen over voldoende expertise, voldoende manschappen en voldoende middelen. Zo namen er maar liefst 650 mensen deel aan de laatste missie naar China. Wij hebben de mensen en de middelen niet om dat te realiseren. Het Agentschap voor Buitenlandse Handel is daarin gespecialiseerd en ondersteunt ons daarin.

Dat agentschap doet ook de screening van alle openbare aanbestedingen, wereldwijd, en maakt studies op verzoek van de drie agentschappen. Er is evenwel een 'maar'. Vroeger werd 50 procent gedragen door de FOD en 50 procent door de drie regio's, waarbij Vlaanderen 62,5 procent van de regionale bijdragen betaalde. De vorige regering heeft echter beslist om die bijdrage te halveren. De andere regio's zijn daarin gevolgd, omdat ze zeker niet meer willen betalen dan ze moeten. Daardoor ontvangt het Agentschap voor Buitenlandse Handel nu niet langer 50 maar 70 procent federale inkomsten, want samen met de staatssecretaris voor Buitenlandse Handel is het natuurlijk gaan zoeken naar bijkomende middelen. 30 procent van de middelen is nog regionaal. Daardoor zijn, zowel in de raad van bestuur als in de begeleidingscomités, de evenwichten compleet verstoord. Waar wij vroeger in de driver's seat zaten om te beslissen waar we naartoe gingen en wat we daar gingen doen, krijgen we nu permanente inmenging van de FOD Buitenlandse Zaken, wat niet onlogisch is vermits zij de grootste betaler zijn binnen een agentschap dat ondersteuning biedt aan iets waarvoor ze geen bevoegdheid hebben. Dat agentschap afschaffen, lijkt me een zeer slecht plan omdat we zelf zulke zaken niet op die manier kunnen organiseren. Overigens, als Vlaanderen daar zou uitstappen, dan doen de Walen, de Brusselaars en de federalen gewoon verder en mogen wij onze eigen feestjes bouwen en zullen zij wel verder met leden van de koninklijke familie op stap gaan.

De Verbindingscel Buitenlandse Investeringen is heel belangrijk omdat daar het overleg plaatsvindt tussen de FOD Buitenlandse Zaken, de FOD Financiën met de fiscale cel, de FOD Economie, die het secretariaat waarneemt en de drie regionale investeringsagentschappen die om de beurt die verbindingscel voorzitten. Dat gaat over alle gemeenschappelijke elementen van investeringsbeleid, zoals de gemeenschappelijke deelname aan prinselijke missies, maar ook over de visaproblematiek en promotiecampagnes. Heel dikwijls worden er namelijk promotiecampagnes opgezet vanuit Kanselarij of Buitenlandse Zaken over België. Wij willen daarbij inspraak over wat daarin over elke regio aan bod komt. Dat werkt uitstekend.

Zoals eerder gezegd, delen we een aantal posten met de Waalse en de Brusselse collega's. De interregionale samenwerking verloopt zeer goed, ook misschien omdat we elkaar al heel lang en heel goed kennen. Wat ook belangrijk om weten is, is dat elke actie van een van de gewesten altijd openstaat voor alle bedrijven van alle gewesten. Elk jaar leggen we onze actieprogramma's naast elkaar. We proberen zoveel mogelijk te combineren om efficiëntiewinsten te boeken en in de plaats van een missie voor zes bedrijven dan een missie voor tien bedrijven te kunnen organiseren. Die samenwerking verloopt dus heel goed.

3.4. Verbetervoorstellen

Wat zijn dan de verbetervoorstellen van FIT? Een eerste is een efficiënte en correcte diplomatieke inschaling van de Vlaamse economische diplomatieke vertegenwoordigers en de technologieattachés. Een tweede is respect voor een correcte toepassing van de Code Economische Diplomatie. Ik zou die zelf graag in de tekst van het nieuwe samenwerkingsakkoord vermeld zien, om te vermijden dat ik daar elk jaar opnieuw op moet hameren tijdens de federale diplodagen. Dan weet iedereen waar zich aan te houden.

Ik sluit me aan bij collega Bynens en pleit ook voor homogene bevoegdheidspakketten voor alles. Nu zijn er namelijk nog altijd residuele bevoegdheden rond economisch beleid die federaal zijn. Zo lang we on speaking terms zijn is dat geen probleem, maar af en toe zorgt dat toch wel voor spanningen. Bij een uitbreiding van de bevoegdheden is ook heel belangrijk dat er een overdracht is van het hele pakket, van 100 procent: van de bevoegdheid, het personeel en de middelen. Men mag niet vergeten dat daar soms middelen bij zijn die men op het moment van de overdracht niet ziet maar die achteraf verschrikkelijk veel geld kunnen kosten – in ons geval 22 miljoen euro.

II. Vragen en opmerkingen van de leden van de werkgroep

1. Tussenkomst van Willem-Frederik Schiltz

Willem-Frederik Schiltz: Ik stel vast dat ons Departement Buitenlandse Zaken in excellente handen is. Het zou me trouwens verbaasd hebben mocht u niet aangeklaagd hebben dat bij de staatshervormingen waarbij meer bevoegdheden overgekomen zijn, niet alle middelen overgekomen zijn. Ik denk dat dat minder een accident de parcours is dan vaak gedacht wordt. Heel vaak worden er bewust meer bevoegdheden voor minder centen overgedragen. Dat is de trade-off die dan gemaakt wordt, omdat een volledige hertekening van de Financieringswet op dat moment niet haalbaar is. Zo wordt, vaak sluipenderwijs, wel aan die Financieringswet gemorreld. Overigens belet niets onze Vlaamse overheid om, daar waar er middelen te kort zijn, zelf bij te passen in haar algemene begroting. Overigens staan de middelen die op een bepaald moment worden overgedragen, niet in stenen tafelen gebeiteld. Maar natuurlijk is die techniek van staatshervorming wel typisch Belgisch en heeft die misschien wel zijn rek bereikt.

Ik heb een specifieke vraag. Het substitutierecht van de Vlaamse overheid is aan zeer strenge cumulatieve voorwaarden onderworpen, behalve bij klimaat, waar dat zeer ruim wordt toegepast. Waarom werd die uitzondering toegevoegd? Zien we daar op het terrein gevolgen van? Is het noodzakelijk of wenselijk om die versoepeling naar andere domeinen uit te breiden?

Ik heb nog een vraag over de homogeniteit van bevoegdheden. Ik richt me dan vooral tot mevrouw Bynens. Het is niet altijd evident om materiële homogeniteit vast te stellen. Als er handelsverdragen worden afgesloten, zitten daar vaak ontwikkelingssamenwerkingscomponenten in die heel duidelijk niet regionaal of niet Vlaams zijn. In die situaties wordt het niet evident om uit te maken hoe de winkel bestierd moet worden. Hebt u daar ervaring mee in de praktijk? Hoe wordt dat dan opgelost? Zijn er bijkomende instrumenten nodig om voor die gedeelde bevoegdheden een soort formalisering van een samenwerkingsdiplomatie op te zetten?

2. Tussenkomst van Staf Aerts

Staf Aerts: De intro heeft me wel wat verward. Vlaanderen heeft een volwaardige rol op het internationale toneel en bokst zelfs boven zijn gewicht. Ik dacht: alles is peis en vree, maar dan kwamen er toch nog een aantal knelpunten naar boven.

U verwees ook naar het OESO-rapport dat goede punten had gegeven op basis van gerichtheid en focus, zowel qua gebied als qua thema. Daarna zei u, mevrouw Bynens, dat we op veel meer bevoegdheden moeten kunnen inspelen. Ik vermoed dat dat ook gaat over ontwikkelingssamenwerking in dit geval. Ik vroeg me af in hoeverre dat in contrast staat met een veel ouder OESO-rapport, waarin gepleit werd om ontwikkelingssamenwerking op Belgisch niveau te behouden, in één hand. Hoe verhouden die rapporten zich tot elkaar?

Wat de intrafederale samenwerkingsakkoorden betreft, had ik graag geweten waarom die uitgesteld worden. Ik heb tussen de lijnen begrepen dat vooral de federale overheid dat niet ziet zitten. Klopt dat? Zijn daar nog andere redenen voor? Ligt het vooral aan het feit dat men niet apprecieert dat men bevoegdheden moet afstaan?

Uit de toelichtingen door de heer Buyse en mevrouw Tillekaerts leid ik af dat veel op basis van vertrouwen gebeurt. Het heeft me echt verrast dat bronnen soms niet worden vrijgegeven of dat samenwerking wordt geweigerd. Ik kan de reden daarvoor moeilijk aan u vragen, dat zijn eerder vragen voor de overkant. Als u andere redenen kent dan het niet willen afstaan van bevoegdheden, dan hoor ik dat graag.

3. Tussenkomst van Karl Vanlouwe

Karl Vanlouwe: We hadden eigenlijk gevraagd dat ook de FOD Buitenlandse Zaken hier aanwezig zou zijn. Ik betreur het dan ook dat ze blijkbaar vriendelijk bedankt hebben om het debat in deze hoorzitting in alle openheid aan te gaan. Ik beschouw dat toch wat als minachting voor het Vlaams Parlement. Als er knelpunten zijn, moet men toch minstens de beleefdheid hebben om het debat aan te gaan. Soms heb ik de indruk dat men aan de overzijde van de straat, op het federale niveau, nog steeds in ontkenning leeft en alles onder die Belgische paraplu wenst te doen.

Vlaanderen is een deelstaat die graag boven de Belgische paraplu uitsteekt. Wat mij betreft mag die Belgische paraplu volledig weg. Andere deelstaten in dit land stoppen zich evenwel graag weg onder die Belgische paraplu.

Mevrouw Bynens, nadat u zei dat we boven ons gewicht spelen, had u het over een hele reeks knelpunten die we ook al dikwijls besproken hebben in de commissie bevoegd voor Buitenlandse Aangelegenheden. Ik denk aan de herziening van de

samenwerkingsakkoorden, waarover we nu al meer dan tien jaar spreken. Hier worden resoluties unaniem goedgekeurd, waarvoor men aan de overzijde doof blijft. U zegt dat er op vier wielen wordt geremd op dat domein. Dat gaat inderdaad over die visibiliteit, waarover mevrouw Tillekaerts het had, de zichtbaarheid van Vlaanderen. Wij mogen inderdaad fier zijn dat Vlaanderen instaat voor meer dan 80 procent van de export. Voor de andere deelstaten is het wel gemakkelijk om die Belgische paraplu op te zetten en uit te pakken met verdoezelende gemiddelden, liever dan met regionale cijfers, en niet alleen op het vlak van buitenlandse handel.

Ik heb een paar concrete vragen. Internationale instellingen erkennen vaak alleen staten als verdragspartij. Kunt u daar wat toelichting bij geven? Een recent voorbeeld is de toekomstconferentie over Europa, waar ikzelf het voorrecht heb om het Vlaams Parlement te vertegenwoordigen, hoewel dat onrechtstreeks via de Senaat verloopt. Het Bureau heeft hier unaniem beslist dat dat een aanduiding is vanuit het Vlaams Parlement. Onze Waalse buren hebben echter een andere visie op hoe die aanduiding moest gebeuren en hoe de deelstaten vertegenwoordigd moesten worden. Ik had graag wat toelichting bij hoe dat verloopt. Zijn er nog andere problemen bij die internationale instellingen? Worden onze Vlaamse belangen op een correcte manier behartigd?

Elke overheid kan binnen haar materiële bevoegdheid inderdaad internationale verdragen sluiten, ook wanneer die van toepassing zijn buiten haar grondgebied. De gewesten kunnen bijvoorbeeld een verdrag sluiten over milieubescherming op volle zee, maar zijn dan niet bevoegd om maatregelen te nemen in uitvoering van dat verdrag omdat de volle zee een federale bevoegdheid is. We kennen de discussie over de kust en de territoriale wateren. Hoe ziet u dat probleem? Over welke federale bevoegdheden gaat het?

Voor verschillende beleidsvelden zit enkel de federale vertegenwoordiger aan de Europese tafel. Zou het niet wenselijk en logisch zijn dat Vlaanderen of de andere deelstaatvertegenwoordigers – eventueel met een rulingsysteem – daar ook aan tafel zitten?

Gemengde verdragen kunnen er enkel komen op initiatief van de federale overheid. De deelstaten kunnen enkel initiatieven nemen via de ICBB. Kunt u toelichten voor welke thema's Vlaanderen dit reeds zelf geïnitieerd heeft?

Ten slotte nog een vraag met betrekking tot de Belgische diplomaten en consuls, die de belangen behartigen van de federale staat, met inbegrip dus van de deelstaten. We hebben altijd gezegd dat die federale diplomaten ten dienste moeten staan van de deelstaten, maar ik heb niet altijd de indruk dat dat gebeurt. Hebt u het gevoel dat zij ook in de praktijk die belangen van Vlaanderen, Wallonië en Brussel behartigen?

4. Tussenkomst van Andries Gryffroy

Andries Gryffroy: U vertegenwoordigt ons goed. Maar mijn basisvraag blijft: hebben we kansen gemist? Ik geef een voorbeeld. Tijdens de vorige legislatuur waren we met de commissie bevoegd voor Economie in Taiwan. Op voorhand vroegen de parlementsleden en de organisaties die voor ons het programma regelden of iemand van ons een presentatie kon geven over het innovatiebeleid in Vlaanderen. Ik vond dat wel een bizarre vraag, maar we hebben die presentatie gegeven aan verschillende organisaties. 's Avonds, op een netwerkevent, vroeg ik aan een van de organisatoren waarom ze geïnteresseerd waren in het innovatiebeleid van Vlaanderen. Hij antwoordde niet eerder geweten te hebben dat dat onze bevoegdheid was. Ze hadden tot dan toe altijd een mail gestuurd naar de FOD Economie en geen antwoord gekregen. Dan zit er een fout bij hen, denk ik, en misschien ook

bij de consul, de federale diplomaat. Wat doet die daar dan? Hoeveel mails zijn er nog bij de FOD Economie of een andere FOD aangekomen die niet doorgestuurd werden naar het betrokken niveau? De heer Buyse had het over de automatische doorsturing van informatie. Maar als die vraag niet aankomt bij het juiste niveau, kan ook niet het juiste antwoord geformuleerd worden. Ik blijf altijd op mijn honger zitten als ik zoiets hoor. Wat hebben we nog gemist? Ik heb de indruk dat we af en toe zaken missen.

Ik ben, samen met collega Vanlouwe, gemeenschapssenator. Met de Interparlementaire Unie ondervind ik permanent de link tussen diplomatie en handel. Men kan geen handel drijven met een land als men ook geen goede diplomatieke contacten onderhoudt en vice versa. Dat is cruciaal. Ik was dan ook een beetje verwonderd, mijnheer Buyse, toen u zei: als het gaat over wat wij kunnen als regio, staan we aan de top binnen Europa. U zult waarschijnlijk wel een punt hebben als het gaat over bevoegdheden als klimaat- en energiebeleid, alles wat komt uit Europese directieven en Europese verorderingen. Maar als het gaat over internationale instellingen als de VN, de Raad van Europa en UNESCO, zie ik dat bijvoorbeeld Duitsland daar met zijn Länder blijkbaar wel meer op kan inspelen. Is dat omdat ze anders georganiseerd zijn? Kunnen we leren van die Länder of bijvoorbeeld van Zwitserland om meer door te wegen op internationale instellingen?

Het spanningsveld met het federale diplomatieke niveau, dat nog versterkt werd door die federale economische adviseurs, ingevoerd door ex-minister Reynders, werkt natuurlijk als een rode lap op een stier voor u, mevrouw Tillekaerts, maar ook op ons. Dan maakt men het nog minder transparant en minder duidelijk voor een ondernemer. Want ondernemers willen het zo simpel mogelijk houden, ze willen enkel handel drijven. Dat wordt bemoeilijkt door zaken in te voeren op verschillende niveaus. Als de samenwerkingsakkoorden er zijn maar niet uitgevoerd worden, wat kunnen we dan wel nog doen om de zaken te versnellen? Om op het internationaal toneel te kunnen optreden als een hecht blok en niet op de laatste rij, maar naast de ambassadeur te staan?

5. Tussenkomst van Chris Janssens

Chris Janssens: De problemen met de samenwerkingsakkoorden werden ten overvloede aangehaald. Als ik me niet vergis, is er in dit huis unanimiteit over de herziening daarvan maar staat dat ook in het huidige federale regeerakkoord. Is daarover achter de schermen al enige beweging? Wordt daaraan gewerkt? Wat is de stand van zaken?

III. Antwoorden van de genodigden

1. Antwoorden van Julie Bynens

Julie Bynens: Wat het substitutierecht van de federale overheid betreft: het klopt dat daar een versoepeld recht is inzake klimaat. Ik heb begrepen dat er beslist is om een toevoeging te doen omdat de bestaande regeling van artikel 16, §3, van de bijzondere wet in de praktijk dode letter bleef. De regeling werd bekritiseerd omdat de toepassingsvoorwaarden te streng waren, onder andere omdat er pas ingegrepen kon worden na een veroordeling door een internationaal of supranationaal rechtscollege. Daarom werd bij de zesde staatshervorming met artikel 16, §3, in de bijzondere wet een meer preventief gericht mechanisme ingevoerd, specifiek voor het klimaatbeleid. Maar tot op heden werd het mechanisme in de praktijk nog nooit toegepast.

Er werd gevraagd of het noodzakelijk of wenselijk zou zijn om zo'n versoepeling toe te passen op andere domeinen. Ik denk van niet. In de eerste plaats omdat de

principes van de exclusieve bevoegdheden en van autonomie van de overheden al sinds de eerste staatshervorming aan de basis liggen van onze staatsinrichting. Het substitutiemechanisme doorkruist die principes in zekere zin. Daarbij valt ook een praktisch tegenargument te maken: bij elke overdracht van bevoegdheden aan de deelstaten worden soms veel, soms iets minder federale personeelsleden met hun knowhow overgedragen, waardoor de federale overheid in die zin expertise en materie verliest en het dus minder wenselijk of zelfs onmogelijk wordt om zich in de plaats te stellen van een deelstaat die wel over die expertise beschikt.

Wat de homogene bevoegdheden en handelsakkoorden betreft: dat handelsakkoorden componenten bevatten die in de praktijk minder exclusief tot een Vlaamse materiële bevoegdheid behoren, is inderdaad het geval. Alleen is de goedkeuringsprocedure in die zin niet anders dan voor handelsakkoorden. De procedure in kwestie is namelijk de sluiting van gemengde verdragen. Daarover is ook een samenwerkingsakkoord afgesloten in de Belgische context. Dus de procedure die vandaag van toepassing is, ongeacht de omvang van deelstaatbevoegdheden, blijft in principe aangesproken. De goedkeuring van Europese akkoorden met derde partners volgt die regels en wordt in die zin niet beïnvloed door die interne bevoegdheidsverdeling. Dus daar zagen we op dit moment geen problemen.

Dan was er een vraag over ontwikkelingssamenwerking en het vroegere OESO-rapport. Ik weet niet wat daar precies in stond. Ik kan u wel meegeven dat de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking de afgelopen jaren sterk geëvolueerd is. De samenwerking met andere actoren – ngo's, statelijke actoren en multilaterale organisaties – heeft enorm aan belang gewonnen. Daarom is ook het concept van donorcoördinatie een belangrijke troef, die wel heel wat inzet vraagt. Misschien doelde u met uw vraag wel op die comprehensive approach, die naar voren werd geschoven, de meer 'algemene draagwijdte'. We merken dat die op het terrein toch nog heel erg afhankelijk blijft van een heel sterk engagement in een lokale context. Ook daar weer is het feit dat we aan taakverdeling doen met een sterke inzet op lokale capaciteiten van onze partners en samenwerking met lokale overheden, alleen maar een troef. De OESO heeft onlangs nog gezegd dat dit een van de sterktes is in onze aanpak. We hebben ook een volwassen samenwerkingsrelatie met de federale overheid en nemen op dit moment zelfs een stukje taakverdeling over, waardoor we de eigen bevoegdheden iets verder verruimen. Zo zetten we in Mozambique op het vlak van gezondheidszorg ook in op projecten die ruimer gaan dan het preventieve.

Er werd gevraagd of internationale instellingen ons als verdragspartij erkennen. Die zaak is wat complexer. België is de lidstaat en zal dat ook blijven, tenzij er een zeer fundamentele herziening van de Grondwet komt. De meeste multilaterale verdragen zijn wel gemengd: de ratificatie van die verdragen door de lidstaat België is vaak een onderdeel van een ratificatie door de deelstaten, dus ook door dit parlement. Meestal is dat geen probleem. Er zijn natuurlijk ook multilaterale verdragen waarvan de bevoegdheden exclusief deelstatelijk zijn, waardoor er geen instemming van het federale parlement wordt gevraagd. Daar zijn wel voorbeelden bekend van multilaterale organisaties – de Raad van Europa in het bijzonder – waar een rechtstreekse ratificatie door Belgische deelstaten zonder federale instemmingswet al voor problemen heeft gezorgd. Maar ik denk dat dat een kwestie is van juridische onenigheid en dat de Vlaamse overheid van oordeel blijft dat internationale organisaties de toepassing van grondwettelijke afspraken in België niet zomaar buiten werking kunnen stellen op grond van een, wat ons betreft, eenzijdige conservatieve lezing van het internationale recht.

Actieve engagementen in internationale organisaties kunnen zeker. Ik denk dat het een politiek engagement vraagt, ook van de Vlaamse overheid, om daar actief op in te zetten. Ik heb al gezegd dat de personeelscapaciteit daarbij wel een rol speelt. Het klopt dat in het verleden bij overdrachten niet altijd mensen en middelen

werden meegegeven. Dat was zeker zo voor materiële bevoegdheden. Ook de zesde staatshervorming werd daardoor gekenmerkt. Wat echter helemaal over het hoofd werd gezien, was die internationale component van die materiële bevoegdheid, waar letterlijk niets van overkwam. Dat type van engagement heeft op een bepaald moment natuurlijk wel een einde, om daar ook vanuit de vakgebieden inhoudelijk te kunnen inzetten op die organisaties. Ik denk aan de Wereldgezondheidsorganisatie en de Internationale Arbeidsorganisatie. Het zal dus zeker een plus zijn als ook bij materiële bevoegdheden die internationale component wordt doorvertaald. Maar daar spelen natuurlijk ook meer praktische issues, zoals het feit dat de organisatie van een multilaterale organisatie op het vlak van governance en de een-op-eenrelatie met hoe wij de bevoegdheden hebben verdeeld, niet altijd matcht met een vertegenwoordiging binnen die internationale fora. Dat zijn praktische zaken die we niet altijd zelf in de hand hebben.

Er was een vraag over de territoriale bevoegdheidsverdeling die niet werd doorgetrokken op internationaal vlak. Dat is een juridisch-grondwettelijk thema, waar ik wel kort op wil ingaan. Het klopt dat de huidige stand van de regelgeving het mogelijk maakt dat de overheid die bevoegd is om in te stemmen met een verdrag een andere overheid is dan de overheid die dan bevoegd is om het verdrag uit te voeren en om te zetten in intern recht, dit omwille van het territorialiteitsprincipe uit artikel 19, §3, van de bijzondere wet. Strikt genomen zou een volledig parallellisme alleen ingevoerd kunnen worden via hetzij artikel 167 van de Grondwet hetzij door artikel 19 van de bijzondere wet te wijzigen. Juridische experten in het departement delen wel het standpunt van gezaghebbende grondwetsspecialisten dat beide artikelen ook zonder aanpassing toegepast zouden kunnen worden en dat dus het beginsel gerespecteerd wordt dat deelstaten niet kunnen optreden op het grondgebied van andere deelstaten en dat tegelijkertijd de zinvolle uitoefening van de internationale bevoegdheden van de deelstaten gewaarborgd blijft. Dat zou ook op andere manieren geregeld kunnen worden dan via zo'n herziening van de Grondwet of van het artikel in de bijzondere wet.

Gemengde verdragen worden via een apart samenwerkingsakkoord geregeld. De procedure daarvan kent weinig problemen. Daarvoor is er ook een werkgroep, waarin Vlaanderen inderdaad een aantal vragen of thema's op tafel legt. Voor een goed verloop en een goed resultaat van die onderhandelingen over die gemengde verdragen is de tijdige betrokkenheid van deelstaten nodig. Ik denk dat het daar in de praktijk soms nog wat beter zou kunnen. Wat daarbij ook speelt, is de vaststelling dat Vlaanderen van alle overheden in dit land ter zake wel de administratief zwaarste instemmingsprocedure hanteert, die ook geoptimaliseerd zou kunnen worden. Dit parlement kan daar een sleutelrol in spelen.

2. Antwoorden van Claire Tillekaerts

Claire Tillekaerts: Er werd gevraagd naar het gebrek aan samenwerking op de diplomatieke posten. Ik zou toch het kind niet met het badwater willen weggooien. Ik heb gezegd dat de samenwerking in 95 procent van de gevallen uitstekend verloopt. Als er problemen zijn, gaat het meestal over federale diplomaten die er een andere overtuiging op nahouden, in een toch vrij gepolitiseerde FOD, dan de deelstaten. Het feit dat we zeer goede contacten hebben hier in Brussel zorgt ervoor dat we bij het minste probleem heel kort op de bal kunnen spelen en ingrijpen. Het is natuurlijk zo dat bepaalde ministers in het verleden de gefedereerde entiteiten niet in het hart droegen. Zo werden bijvoorbeeld op prinselijke missies de regionalen protocollair zover mogelijk achteruit gedreven. Maar we lopen ook al lang genoeg mee om dat onmiddellijk te kunnen counteren. Er is een voortschrijdend inzicht op dat vlak.

De heer Gryffroy gaf het voorbeeld van een missie naar Taiwan. Het is bijzonder moeilijk om Vlaanderen zomaar wereldwijd te promoten. We zijn nu bezig met Life

Sciences and Biotech in zeven landen die zeer actief zijn op die domeinen. We hebben ook niet de middelen om meer te doen. Om Vlaanderen echt op de kaart te zetten, zijn er twee mogelijkheden. Ofwel toon je wat Vlaanderen kan op beperkte schaal, ofwel probeer je dat op een grotere schaal te verkopen. Zijn er dingen die we missen? Waarschijnlijk wel. Waarschijnlijk werden er mails verstuurd naar e-mailadressen waar ze niet op hun plaats waren. In Taiwan is er trouwens geen ambassade maar een gewone vertegenwoordiging. Ik denk dat u daar ook iemand zult vinden die gespecialiseerd is in economie die een goede verstandhouding heeft met mijn zeer dynamisch lokaal posthoofd, die u wel zult kennen. imec zit daar, met alles wat semiconductoren betreft, en al onze FIT-frames komen van daar. Ik kan u verzekeren dat ze Vlaanderen wel kennen in Taiwan. Dat er mails en informatieaanvragen verloren gaan, daar twijfel ik niet aan. Vandaar het grote nut van die science and technology diplomacy en die speerpuntclusters, die het hele innovatiegebeuren in Vlaanderen beter op de kaart zullen zetten.

U hebt natuurlijk gelijk als u zegt: geen handel zonder diplomatie. We hebben af en toe wel federale diplomaten nodig. Stel dat een bedrijf een container wil invoeren in China, maar dat een bepaalde etnische groep in China volgens dit parlement niet behandeld wordt zoals zou moeten, dan kan ik u garanderen dat er volgende week vijf containers vaststaan die toevallig van Belgische exporteurs komen. Die moeten wel losgekregen worden. Daar hebben we de federale diplomaten uiteraard voor nodig.

Wat het accelereren betreft, zal het er vooral op aankomen om de ICBB weer samen te roepen inzake die samenwerkingsakkoorden. Er is een heel grote bereidheid en men probeert om alle angels eerst uit te praten vooraleer het terug voor de commissie te brengen. Ik hoop nog voor mijn pensioen de ondertekening van een nieuw akkoord mee te maken.

3. Antwoorden van Axel Buyse

Axel Buyse: Ik vrees dat ik dat niet meer zal meemaken voor mijn pensioen. De reden voor het uitstel van die hervorming van dat samenwerkingsakkoord, is volgens mij politiek getouwtrek. Ik merk bij ambtenaren en federale diplomaten wel heel wat bereidwilligheid, omdat men ook ziet dat die bijzonder sterke Vlaamse module in die permanente vertegenwoordiging inderdaad heel handig gebruikt zou kunnen worden om de capaciteit te bevorderen. Het klopt dat de Vlaamse overheid de voorbije jaren heel sterk heeft ingezet op de versterking van die Vlaamse module. Zo wordt een medewerker van FIT ingeschakeld. Onze medewerkers zijn stuk voor stuk experten in hun gebied.

Ik merk tot mijn grote vreugde dat men ook in coronatijden ten volle gebruik heeft gemaakt van de technologische mogelijkheden om heel dicht op de bal te blijven spelen. Het is hartverwarmend om te zien hoe ze dwarsverbanden leggen en elkaar ondersteunen. Wij werken heel goed en we zijn ook – en dat is dan weer een probleem op zich – een stuk sterker dan de vertegenwoordigingen van Wallonië en zeker van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, dat een tijdje met slechts twee mensen gewerkt heeft.

Dat roept ook vragen op over een potentiële evolutie naar een België met vier gelijkwaardige deelstaten. Ik begeef me misschien op politiek glad ijs, maar stel je voor dat Brussel en de Duitstalige Gemeenschap heel die Europese winkel moeten beheren. Dat zie ik niet zitten, hoeveel steun wij ook bereid zijn om aan hen te geven. Ik heb echt geen enkel probleem om hen te ondersteunen, we geven constant ambtelijke bijstand aan de ministers van de Duitstalige Gemeenschap, die België vaak vertegenwoordigen voor gemeenschapsmateries. Wij zouden dat ook best kunnen doen voor het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Momenteel zijn de Vlaamse en Waalse Regering, die op dit vlak heel goed samenwerken, bezig aan

voorbereidingen om die samenwerkingsakkoorden aan te passen. Maar het blijft wat stroppen op het niveau van de federale minister van Buitenlandse Zaken. Dat is een ideologische kwestie waar ik geen persoonlijke mening over hoef te geven. Men zal wel tot een akkoord moeten komen omdat de efficiëntie door de huidige status quo in het gedrang komt.

Hebben we kansen gemist door de niet-automatische doorspeling van informatie in die permanente vertegenwoordiging? Nu en dan wel, maar we zijn toch voldoende uitgerust om op te sporen wat ons niet automatisch wordt bezorgd. Ik heb Vlaanderen in totaal elf jaar vertegenwoordigd in Nederland. Ik krijg nog heel vaak, via abonnementen op de documenten van de Tweede Kamer, zaken onder ogen die ik dan binnenshuis kan beginnen op te sporen. Dat is natuurlijk een wat bizarre toestand en ik zou het ook liever anders hebben. Zo kwam ik vanmorgen twee heel interessante documenten op het spoor via de agenda die de Nederlandse Regering verstrekt aan de Tweede Kamer, over de volgende Europese Raad Buitenlandse Zaken. Die documenten zitten er niet bij, maar ik weet tenminste dat ze bestaan en kan erachteraan gaan, hoewel ik ook liever zou hebben dat we die informatie spontaan krijgen.

Er worden voorzichtig stappen in die richting gezet. Onlangs werd er op federaal niveau nog een Office365 ingevoerd met een sharepointomgeving terwijl ik tot voor kort bij het opstarten van mijn federale laptop nog op zijn minst vijf waarschuwingen kreeg dat ik met piratensoftware aan het werken was. Daaraan is gelukkig verholpen, dankzij de inzet van de federale ambassadeur aan de top.

Er werd ons ook beloofd dat we voortaan toegang krijgen tot de sharepointomgeving voor Coreper II-materies. Daar zit eigenlijk het grootste probleem. Buitenlandse Zaken, Justitie, Immigratie: dat is allemaal materiaal dat wij nodig hebben om onze eigen Vlaamse bevoegdheden goed te kunnen opvolgen. Stapje per stapje gaan we dus wel vooruit. Op ambtelijk gebied merk ik een grotere bereidwilligheid dan ooit om samen te werken, maar het blijft jammer genoeg nog stroppen op het politieke niveau.

We kunnen ongetwijfeld leren van de Duitse Länder. We staan ook in zeer nauw contact met de meeste Landesvertretungen in Brussel. We worden als het ware omgord door Baden-Württemberg, Beieren, Noordrijn-Westfalen en Nedersaksen. We hebben doorgaans een heel vlot contact met al die vertegenwoordigingen. We proberen van hen te leren. Vaak hebben ze beduidend meer middelen dan wij. Maar wij hebben wel meer toegang tot het formele kader van de Europese Unie. Dat is onze grote sterkte. Zij hebben een tijdlang helemaal geen toegang gehad tot het formele: de Ständige Vertretung was een tijdlang verboden terrein voor die Landesvertretungen. Ondertussen is dat veranderd en krijgen ze wat meer toegespeeld, maar wij staan wat dat betreft toch nog altijd een paar stappen voor op hen. Je merkt wel dat ze serieuze druk uitoefenen op de regering in Berlijn om meer betrokken te worden, met name bij internationale organisaties. Dat fenomeen kennen wij hier ook: druk uitoefenen, stapje voor stapje vooruitgaan. We kunnen daar soms de vruchten van plukken. We krijgen ook van hen informatie. Ze hebben ons bijvoorbeeld de lijsten bezorgd van alle Duitsers die bij de commissie op belangrijke posten werken en wij hebben de gegevens waarover wij beschikten, die we niet via het federaal niveau krijgen maar die zelf hebben samengesteld, aan die Duitse Länder doorgegeven.

Claire Tillekaerts: We moeten dat succesgehalte toch relativeren. Natuurlijk zien wij dat die Länder in Brussel sterk staan, met schitterend uitgebouwde vertegenwoordigingen, waar wij uiteraard veel contact mee hebben. Duitsland is een natuurlijke partner, de tweede investeerder in Vlaanderen. Maar er moet ook gekeken worden naar de effecten daarvan in het buitenland. Wij slagen erin, ondanks grote verschillen, om bijvoorbeeld gemeenschappelijke standen te houden op de grootste

internationale beurzen, nog steeds onder de noemer Belgium. Elke deelstaat kan wel werken met de eigen look and feel. De Länder, daarentegen, staan elk apart op die beurzen. Dat zorgt voor een totale verspreiding en is eigenlijk niet goed voor hen, omdat ze zo het handelsmerk 'Made in Germany' een stuk kwijtspelen. Ik vind dat zelf geen ideale oplossing.

Verder oefenen ze inderdaad wel druk uit op de Duitse regering in Berlijn, maar toch krijgen hun regionale vertegenwoordigers geen diplomatiek statuut in Duitsland als ze niet direct verbonden zijn aan de ambassade in Berlijn of aan ereconsulaten in andere steden. Zo hebben mijn expats in Keulen en Berlijn geen diplomatiek statuut. Dat is de keerzijde van de medaille. Ze willen niet teveel rechten toekennen aan die regio's, want anders willen ze in Brussel ook allemaal een diplomatiek statuut.

Liesbeth HOMANS,
voorzitter

Karl VANLOUWE
Peter VAN ROMPUY
Caroline GENNEZ,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

AWEX	Agence Wallonne à l'Exportation
CANVEK	Commissie van Advies voor de niet-verspreiding van kernwapens
Coreper	Comité van permanente vertegenwoordigers van de regeringen der lidstaten bij de Europese Unie
DAC	Development Assistance Committee
DGE	directie-generaal Europese Zaken en Coördinatie
FAVV	Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen
FFIO	Flanders Foreign Investment Office
FIT	Flanders Investment & Trade (= Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen)
FOD	Federale Overheidsdienst
ICBB	Interministeriële Conferentie voor Buitenlands Beleid
ngo	niet-gouvernementele organisatie
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
VLEV	Vlaamse economische vertegenwoordiger (= VEV)
VN	Verenigde Naties